

Jaakko Kuosmanen ja Nanna Särkkä

Kohti tietopohjaista päätöksentekoa

KOLMIVUOTINEN TIEDENEUVONNAN kehittämishanke Sofi (Science Advice Initiative of Finland) käynnistyi vuoden 2019 alussa. Neljän tiedeakatemia – Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Tiedeseura, Teknillisten Tieteiden Akatemia ja Svenska Tekniska Vetenskapsakademien i Finland – yhteistä projektia koordinoi Suomalainen Tiedeakatemia, ja sen vastuullisena johtajana toimii akateemikko Risto Nieminen.

Sofin päätehtävä on laatia vuoden 2021 loppuun mennessä ehdotus tiedenevonnän uusiksi toteuttamistavoiksi Suomessa. Tämän lisäksi Sofi pyrkii vahvistamaan tiedeyhteisön ja päättäjien välistä dialogia sekä ylläpitämään yhteiskunnallista keskustelua tiedenevonnasta ja sen tulevaisuudesta.

Ajoitus tieteen aseman vahvistamiselle politiikassa on suotuisa. Rinteen ja Marinin hallitusohjelmissa annetaan lupaus tietopohjaisen politiikan harjoittamisesta. Tieteen merkitystä on korostettu myös EU:n tasolla: vuonna 2019 aloittaneen komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen

linjasi, että komission toiminnan on oltava tietopohjaista.

ELINTÄRKEÄT VERKOSTOT

Dialogisuus ja yhteistyö ovat Sofin toiminnan kulmakivet. Ensimmäisenä toimintavuotenaan Sofi kartoitti laajasti eri toimijoiden kokemuksia, odotuksia ja toiveita tiedeyhteisön ja päätöksenteon väliseen yhteistyöhön liittyen.

Sofin päätehtävä on laatia ehdotus tiedenevonnän uusiksi toteuttamistavoiksi Suomessa

Vuoden 2020 alkuun mennessä keskusteluja oli käyty noin 250 asiantuntijan kanssa. Lisäksi aloitettiin systeemanalyysi suomalaisen tiedenevonnän nykytilanteesta. Sofi on kiertänyt myös kotimaisissa yliopistoissa kertomassa toiminnastaan ja

Tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofin parissa toimivat (vas.) sisällöntuottaja Nanna Särkkä ja akatemias sihteeri Jaakko Kuosmanen.

kuulemassa ideoita ja näkemyksiä johdolta, henkilöstöltä sekä opiskelijoilta.

Suomalaisen Tiedeakatemian jäsenille Sofi on järjestänyt keskustelutilaisuuksia ja jäsenten ajatuksia kartoitettiin erillisellä kyselyllä keväällä 2019. Vastauksia kyselyyn saatiin runsaasti, ja ilahduttavan monet ilmaisivat olevansa halukkaita osallistumaan tiedenevontaan ja Sofin toimintaan. Jäsenet ovatkin olleet merkittävässä roolissa Sofin lähes kaikissa projekteissa – mentoreina, neuvonantajina, ohjausryhmän jäseninä tai yhteistyökumppaneina.

Sofi on tutustunut laajasti eri maiden tiedenevontaan toimintamalleihin sekä osallistunut keskusteluihin kansainvälisillä areenoilla: muun muassa tiedenevontaan konferenssissa (ESAF-INGSA) Dublinissa, What works -verkoston tapaamisessa Meksikossa sekä Hollannin tiedeakatemian vierana. Yhteistyö eurooppalaisten alan järjestöjen (EASAC, SAPEA, SAM ja Allea) kanssa on käynnistynyt nopeasti.

Marraskuussa Sofi kokosi yhteen tiedenevontaan toimijoita koko Euroopasta yhdessä SAPEAn kanssa järjestämänsä The Future of Science Advice in Europe -symposiumiin Helsinkiin. Tilaisuudessa puhuivat muun muassa Euroopan komission Group of Chief Scientific Advisors -ryhmän varapuheenjohtaja Pearl Dykstra, Hollannin akatemian johtaja Wim van Saarloos sekä EU:n Joint Research Centerin johtaja David Mair.

KOKEILLEN JA KEHITTÄEN ETEENPÄIN

Työssään Sofi etenee kehittämällä ja testaamalla erilaisia toimintamalleja. Syksyl-

lä 2019 käynnistyivät ensimmäiset pilotit, joissa kokeillaan seuraavia asioita:

- ilmiökartan eli tiiviin tietosynteessin tuottamista monimutkaisesta ajankohtaisesta aiheesta (tapaus: digitaalisen median vaikutukset),
- kansainvälisen tietosynteessin muokkaamista Suomen tilanteeseen sopivaksi (tapaus: EASACin vähähiilinen liikenne -raportti) sekä
- tiedesparrausta eli sitä, millä eri tavoilla tutkijoiden asiantuntemusta voidaan hyödyntää esimerkiksi lainvalmistelun eri vaiheissa (mm. tapaus: ilmasto-vaikutusten arviointi).

Toimintamallipilottien lisäksi Sofi on käynnistänyt kaksi kehittämisprojektia. Ensimmäisessä on ryhdytty systemaattisesti kokoamaan ja määrittelemään tiedenevontaan liittyvää suomenkielistä käsitteistöä. Aihe on Suomessa sen verran uusi, että siihen liittyvä termistö on vielä vakiintumatonta. Termityötä tehdään yhdessä Tieteen kansallisen termipankin kanssa.

Ja jotta hallinnossa voidaan hyödyntää asiantuntijoiden osaamista, pitää asiantuntijat ensin osata nimetä ja löytää. Toinen kehittämisprojekti kartoittaa tekijöitä, jotka edesauttavat tai haittaavat asiantuntijoiden löytymistä eri verkostojen kautta, ja pyrkii löytämään keinoja nykytilanteen parantamiseksi.

Vuonna 2020 työ jatkuu nykyisten ja uusien pilottien parissa. Sofi kiittää kaikista tähän mennessä saamistaan kommentteista, ideoista ja kehitysehdoituksista ja ottaa mielellään vastaan niitä myös jatkossa (esimerkiksi osoitteeseen sofi@acadsci.fi).

Kansallismuseoon kokoontui marraskuussa 130 tieteen, hallinnon tai näiden vuorovaikutuksen parissa työskentelevää asiantuntijaa eri puolilta Eurooppaa Sofin ja EU:n tiedenevonantoa tukevan SAPEAn järjestämään The Future of Science Advice in Europe -symposiumiin. Kuva: Tomi Setälä

Euroopan tiedenevonnan nykytilanteesta ja tulevaisuudesta keskustelivat Biokeskus Suomen johtaja, professori Marja Makarowin johdolla Hollannin akatemian johtaja Wim van Saarloos sekä Euroopan komission Group of Chief Scientific Advisors -ryhmän varapuheenjohtaja Pearl Dykstra. Kuva: Tomi Setälä